

PLANTENWERKGROEP

IVN-Oisterwijk --- NMC-Schijndel ---- Natuurgroep Gestel
Plant van de maand mei 2022

ivn natuur
educatie
Oisterwijk

Fluitenkruid

Algemeen

Wetensch. naam	<i>Anthriscus sylvestris</i> (L) Hoffm.***
Uitspraak	Anthriscus sylvestris
Familie	Apiaceae/Schermbloemenfamilie
Geslacht	<i>Anthriscus</i> /Kervel
Soort	Fluitenkruid
Levensvorm	Hemikryptofyt
Plantvorm	Kruid
Hoogte	60 – 150 cm.
Plant	Eénhuizig
Wortels	Penwortel
Stengel	Rechtopstaand
Bladstand	Verspreid
Bladvorm	Samengesteld
Bladkleur	Dofgroen
Bladrand	Gezaagd
Bloeiperiode	April-juni; november-december
Bloeiwijze	Schermbloem
Bloemkleur	Wit; roze
Bloementype	Tweeslachtig
Kelkbladen	5
Kroonbladen	5
Meeldraden	5
Stijlen	2
Stempels	2
Vruchtbeginsel	Onderstandig
Vrucht	Splitvrucht
Leefvorm	Overblijvend
Groeiplaats	'Overal'

Foto 1. Fluitenkruid, fiets- en wandelpad

Foto 2. Wortelstelsel

Foto 3. Verdikking stengelvoet

Inleiding

Wie overkomt het niet, fietsend over fietspaden of lopend over wandelpaden die omgeven/vergeven zijn door het bloeiende Fluitenkruid (foto 1). Zo massaal aanwezig dat we kunnen genieten van het wuivende wit. Er is meer dan die totaalindruk. In de beschrijving van de Plant van de Maand bekijken we die 'overal-groeier' nader. Laat je verrassen door deze algemene berruimplant.

Naamgeving

1. *Anthriscus*. *Anthriscus* zou een schermbloemnaam zijn bij de Oude Grieken. Welke plant dat was blijft de vraag. De naam is overgegaan in de nu bekende *Anthriscus*. Er is een verband met *antherix* dat halm betekent. Waait het Fluitenkruid als halmen in de wind? *Antherix* betekent ook holle stengel, inderdaad de stengel van de plant is hol, zie foto 4 van: [Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online](#).

Foto 4*. Holle stengel

Foto 5. Bladschede

Sylvestris. De plant groeit in het bos(*Sylvestris*).

Fluitenkruid. Van een stukje holle stengel kun je een fluitje maken, voor kinderen zeker eens te proberen. In het Fries, Frans, Duits en Engels noemt men de plant achtereenvolgens: Piipkrûd⁽¹⁾, Anthrisque sauvage, Wiesen-Kerbel⁽⁶⁾ en Cow parsley⁽²⁾.

Opm. Zie onder voor informatie bij de verschillende namen.

Het algemeen bekende Fluitenkruid telt (on)eindig veel namen. Hieronder een selectie waarbij we het boek:

"Planten en hun naam" door H. Kleijn uit 1970 bijzonder dankbaar mogen zijn.

Brabant	Brabants kant ⁽⁸⁾
Engeland	Cow-weed ⁽²⁾ (=Koekruid)
Friesland	Hounestand ⁽³⁾
Goeree	Koekoeksgroente ⁽²⁾ (=Koegroente ?)
Groningen	Hondenstanken ⁽³⁾ / Hondjeskruid ⁽³⁾ / Hondkruid ⁽³⁾
Nederland	Hollands kant ⁽⁸⁾
Overijssel	(Wilde)Scheerlink ⁽⁶⁾
Walcheren	Fluitkruid ⁽¹⁾ /Pijpkruid ⁽¹⁾
Waterland	Zere-ogenbloem ⁽⁵⁾
West-Friesland	Fluiters ⁽¹⁾ /Pijpkruid ⁽¹⁾ /Zereogen-bloem ⁽⁵⁾
Wormer	Fluitelof ⁽¹⁾
Zeeuws-Vlaanderen	Piepers ⁽¹⁾
Zuid-Beveland	Pieperloof ⁽¹⁾
Zuid-Holland	Pijpkruid ⁽¹⁾

Verder komen de namen Koekervel⁽²⁾⁽⁶⁾, Nachtegaalskruid⁽⁴⁾, Schapekervel⁽²⁾⁽⁶⁾, Toeters⁽¹⁾, Toetelof⁽¹⁾, Toeterloof⁽¹⁾, Wilde kervel⁽⁶⁾, Wilde selderie⁽⁶⁾, Wild wortelloof⁽⁶⁾ en zelfs Pinksterbloem⁽⁷⁾ als volksnamen voor.

Plaatsing

Heukels* plaatst de plant in de Schermbloemenfamilie, verder in het geslacht Kervel en de soort Fluitenkruid. In het geslacht Kervel wordt verder nog Fijne kervel(o.m. diens voet is niet knolvormig verdikt) en Echte kervel(als keukenkruid bekend).

Beschrijving

Levensvorm. Het Fluitenkruid is een overblijvende plant en valt bij de indeling van Raunkiaer onder de Hemikryptofyten. Het is een kruid en zal tussen de 60 en 150 cm hoog worden.

Wortels. De plant heeft vlezige penwortels(afb.2). Het wortelstelsel plant de plant stevig in de grond en voorziet haar van voldoende water dat zeker nodig is voor het overvloedig aanwezige blad.

Stengels. De rechtopgaande vertakte stengel is aan de voet knolvormig verdikt(foto 3). Verdere kenmerken van de stengel zijn: hol, geribd/gegroefd, onderaan korte haren en bovenaan ongeveer kaal(foto 4*).

Bladeren. De verspreid staande bladeren hebben bladschedes(foto 5) die op de ribben dicht- en aan de randen wollig behaard zijn. Verdere kenmerken van de bladeren zijn(foto's 6 en 7): gezaagde bladrand, kleur matgroen,

Foto 6. Bovenkant blad

Foto 7. Onderkant blad

Foto 8. Bloempjes

Foto 9. Bloeiwijze

Foto 10*. Vrucht

vorm twee tot driemaal geveerd, deelblaadjes wat langwerpig en de onderkant is wederom zachtbehaard op ribben en randen.

Bloemen. Beginnen we bij één wit(soms roze-achtig) bloempje van drie tot vier millimeter, dan zien we 5 kroonblaadjes waarvan de 3 buitenste groter zijn dan de 2 binnenste. Het bloempje is daardoor tweezijdig symmetrisch. De kroonblaadjes van de bloemetjes naar het midden van de schermpjes worden regelmatig(vijf met meer dezelfde grootte). Er zijn eveneens 5 teruggeslagen kelkblaadjes. Is het bloempje tweeslachtig, dan verwachten we 5 meeldraden en twee stijlen met twee stempels. Er kunnen echter ook éénslachtige bloempjes zijn, vooral in de zijdelingse schermen, die zijn dan overwegend mannelijk. Een aantal bloempjes vormt een schermpje met omwindsel bestaand uit een aantal behaarde blaadjes en een aantal schermpjes vormen samen weer een groter scherm van 4 tot 15 stralen; hier geen omwindselblaadjes, of toch soms een enkeling. De bekende schermbloeiwijze zien we op foto 9.

Vruchten. Het Fluitenkruid heeft een onderstandig vruchtbeginsel dat zich ontwikkelt tot donkerbruine/zwarte langwerpige splitvruchten die van een halve tot een hele centimeter lang worden(foto 10*). De vrucht is glad met een geribd snavelkje en ook weer aan de voet borstelig behaard.

Groeiplaats

Bekijken we de groeiomstandigheden dan zien we dat(zie ook afb.11*):

- de plant gedijt op een voedselrijk substraat.
- de plant een zuurgraad van 5½ tot 7 prefereert.
- de plant een niet heel hoge vochtigheidsgraad zoekt.
- de plant gedijt op zonnige tot licht beschaduwde plaatsen.

Het zal eenieder duidelijk zijn dat Fluitenkruid te zien is in bermen, op dijkhellingen en in graslanden.

Organismen op de plant

De zweefvlieg Kervelgitje/Cheilosia pagana(foto 12) heeft het Fluitenkruid als voedselplant. In de stengelbasis leeft de larve. Die overwintert in de penwortel waarna hij zich in het voorjaar verpopt. Vanaf mei opletten of je dit insect ziet op schermen in licht beschaduwde plaatsen. Overigens is het Landkaartje op de foto's 13a en 13b een voorbeeld van één van de vele insecten die je op het Fluitenkruid kunt tegenkomen.

Folklore-Gebruik-Kunst-Mythologie.

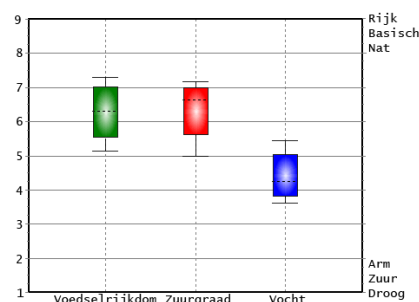
Gebruik.

Van de overal voorkomende plant verwacht je dat die in de volksgeneeskunde ruim vertegenwoordigd zal zijn. Heel summier heb ik enkel gevonden dat aftreksel van zaden bij eczeem en klierziekten zou zijn ingezet.

Kunst.

Voor me ligt zowel de Engelse als de Nederlandse uitgave: *'THE COUNTRY DIARY OF AN EDWARDIAN LADY' // DE VREUGDE VAN HET LANDELEVEN*

Het is het dagboek van Edith Holden, een Engelse dame uit 1906. Naast de 'handgeschreven' tekst heeft ze prach-

Afb.11*. Ecologische parameters

Foto 12. Kervelgitje

Foto 13a. Landkaartje voorjaar

Foto 13b. Landkaartje zomer

Afb. 14. 1906

tige tekeningen getekend. Afbeelding 14 geeft blz. 165 van de dagboeken weer.

Tot slot

Fluitenkruid is één van de veertig meest algemene plantensoorten van Nederland. Het staat stoer in de bermen, dat is aan het schoon-gewassen wortelstelsel van foto 2 goed te zien. Een dag later staat het Fluitenkruid nog fris in de emmer water(foto 15). Op 11 april krijgt die in mijn 'wildeplanten'-moestuin een ereplaatsje. Ben benieuwd of ik uit de stengel straks nog een fluitje kan snijden. En wie weet verrast ze me met een tweede bloei in herfst en winter.

Foto 15. Fluitenkruid

Tekst

: Gerard te Dorsthorst

Abb. foto's: GtD(1,2,3,5,6,7,8,9,15); Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online(4,10,11); Saxifraga(12,13a,13b); Edith Holden(14).

1. Fluitenkruid	Bossche Broek	27 april	2020
2. Wortelstelsel	Schijndel	9 april	2022
3. Verdikking stengelvoet	Schijndel	9 april	2022
4. Holle stengel*	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online		
5. Bladschede	Schijndel	15 maart	2020
6. Bovenkant blad	Schijndel	15 maart	2020
7. Onderkant blad	Schijndel	15 maart	2020
8. Bloempjes	Schijndel	12 april	2022
9. Bloeiwijze	Middelrode	6 mei	2020
10. Vrucht*	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online		
11. Ecologische parameters*	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online		
12. Kervelgitje	Saxifraga - Ab H Baas		
13a. Landkaartje voorjaar	Saxifraga - Ab H Baas		
13b. Landkaartje zomer	Saxifraga - Peter Meininger		
14. 1906	Edith Holden		
15. Fluitenkruid	Schijndel	10 april	2022

* <https://www.floravannederland.nl/planten/fluitenkruid>

** Heukels' FLORA van Nederland. 24e druk. 2020.

*** Hoffm. is de afkorting van G.F. Hoffmann(1761-1826).

Van hem is één van de oudste herbaria bekend. Hij was het eerste hoofd van de afdeling Plantkunde en de Botanische tuin van de universiteit van Moskou.

Opm. De L van Carl Linnaeus(1707-1778) staat als naamgever van de plant tussen haakjes.

1. Deze namen geven aan dat er muziek in de plant zit.
2. Het jonge blad is als veevoer gebruikt.
3. De plant schijnt een grote aantrekkingskracht op honden uit te oefenen.
4. De plant groeit onder struiken waarin de Nachtegaal wil/wilde nestelen.
5. Scheerling, kervel en wortels hebben vergelijkbare bladeren.
6. De plant helpt niet bij het genezen van oogaandoeningen, maar zal juist het tegenovergestelde bewerkstelligen.
7. Als je het Fluitenkruid *Pinksterbloem* noemt, dan zal je voor de echte *Pinksterbloem* een andere naam moeten gebruiken/verzinnen.
8. De scherm witte bloemen is de aanleiding tot deze naam.